

Status på frivillighed i idrætten?

Bjarne Ibsen

Frivillig og ulønnet forsker

Center for forskning i Idræt, Sundhed og Civilsamfund

Syddansk Universitet

”Vores velfærdssamfund handler om varme. Nærvær. Omsorg. Og ikke mindst om medborgerskab. At vi engagerer os i fællesskabet. I livet i børnehaven. Skolerne. Lokalsamfundet. Hjælper dem, der har det svært (...). Hvis vi reducerer velfærd til blot at være en ’serviceydelse’. Så bliver vi ikke alene åndeligt fattigere. Utilfredsheden med velfærden vil også stige (...). Så vi må spørge os selv: Taler vi i for høj grad om en velfærdsstat, der skal levere en service? Fremfor om et velfærdssamfund, der bygger på engagerede medborgere?”

(Uddrag af Statsministerens tale på Kommunalpolitisk Topmøde i Aalborg den 16. marts 2023)

Er det frivillige arbejde så godt som statsministeren antager?

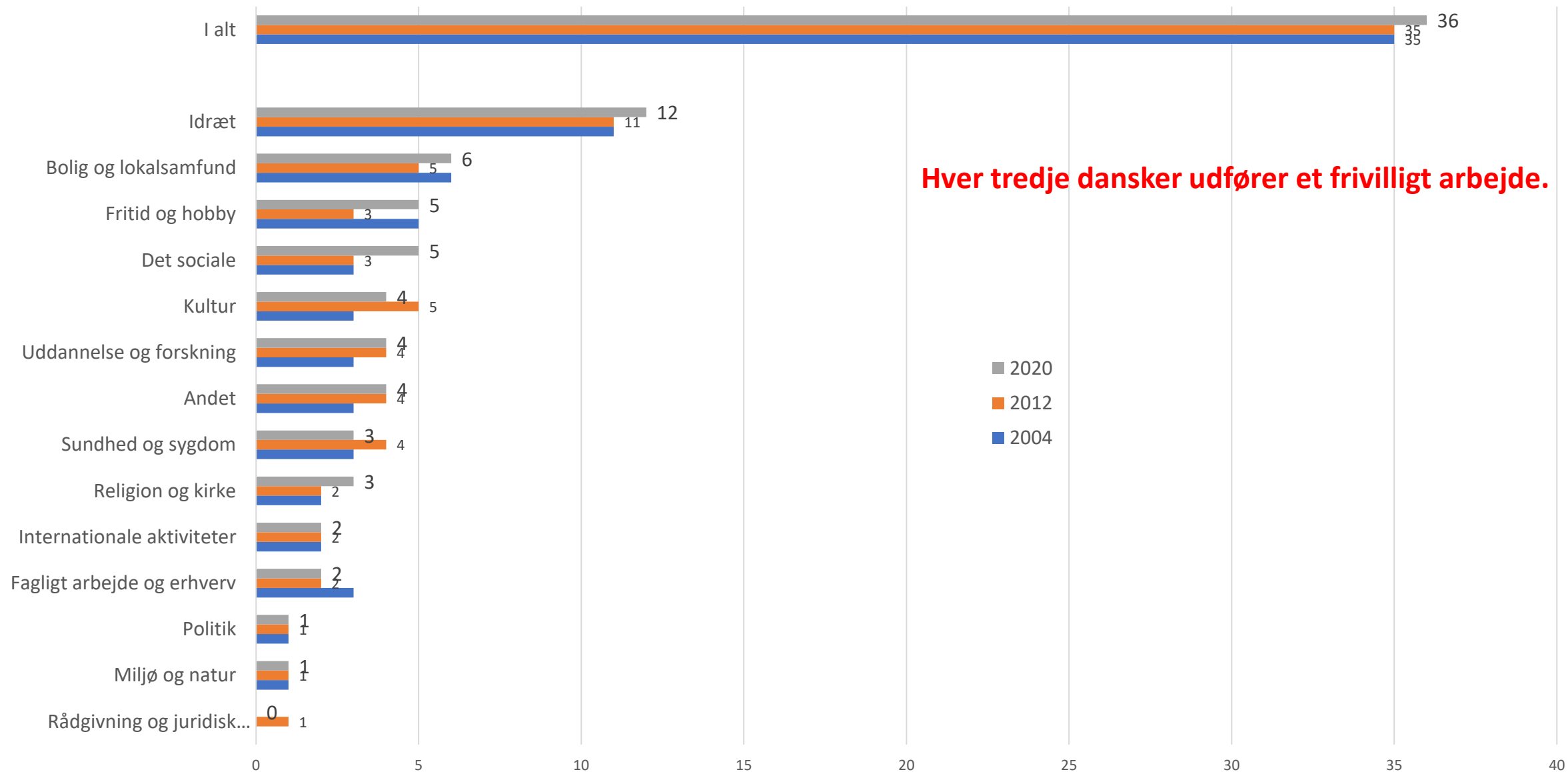
- Statsministeren efterlyser et velfærdssamfund, der bygger på engagerede medborgere (= frivillige)
- Men ingen spørger, om det frivillige arbejde også har de kvaliteter, som statsministeren antager.

Disposition for oplægget

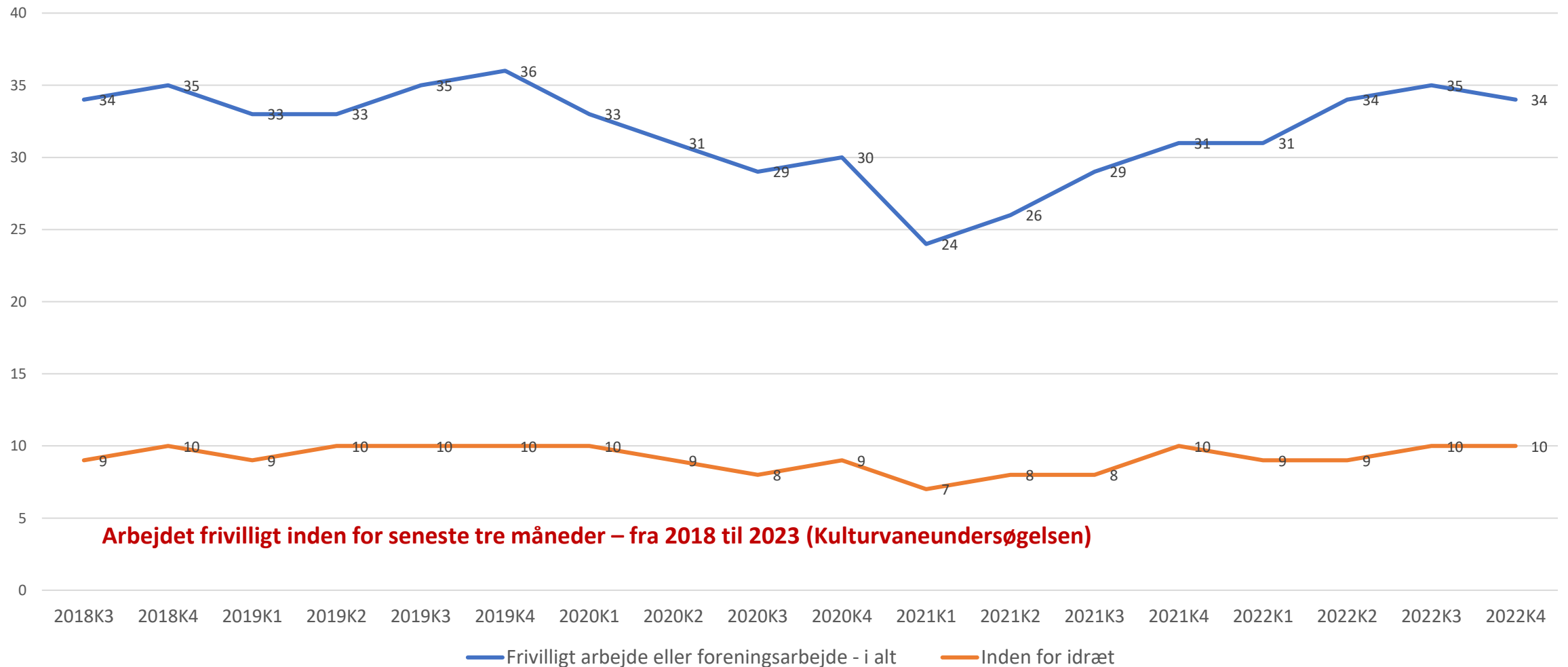
1. Udviklingen i det frivillige arbejde
2. Får man det bedre af at arbejde frivilligt?
3. Skal vi acceptere en højere grad af professionalisering af idrætsforeningerne?

Udviklingen i det frivillige arbejde

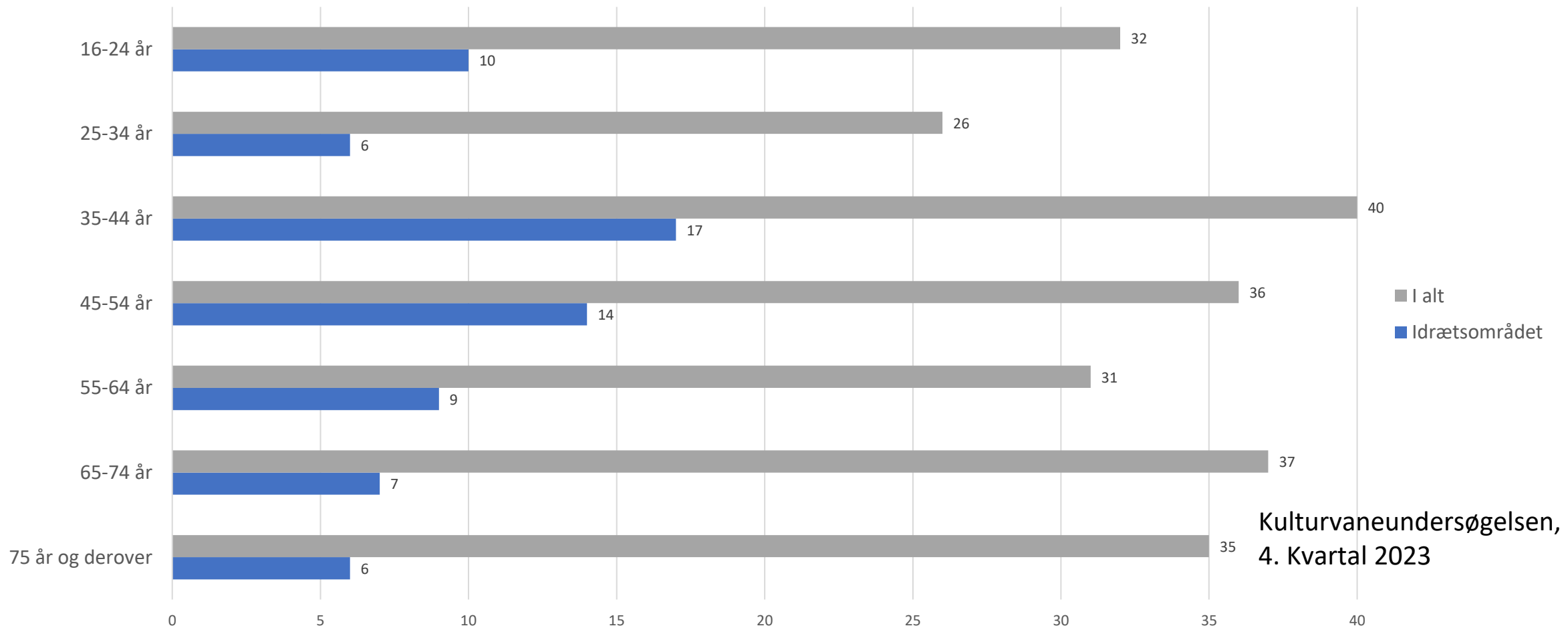
STOR KONTINUITET

Efter et dyk under Corona er det frivillige arbejde på samme niveau som før Corona

Det frivillige engagement varierer meget med alderen.
Men de frivilliges gennemsnitlige alder er fra 2004 til
2020 steget med 8 år

De frivillige bruger mindre tid på det frivillige arbejde men holder ved i længere tid

Tid på frivilligt arbejde i gennemsnit om måneden

- 2004: 17 timer om måneden
- 2012: 16 timer om måneden
- 2020: 15 timer om måneden

Antal år de frivillige har udført frivilligt arbejde

- 2012: 10,5 år (idræt: 11,3)
- 2020: 12,9 år (idræt: 13,9)

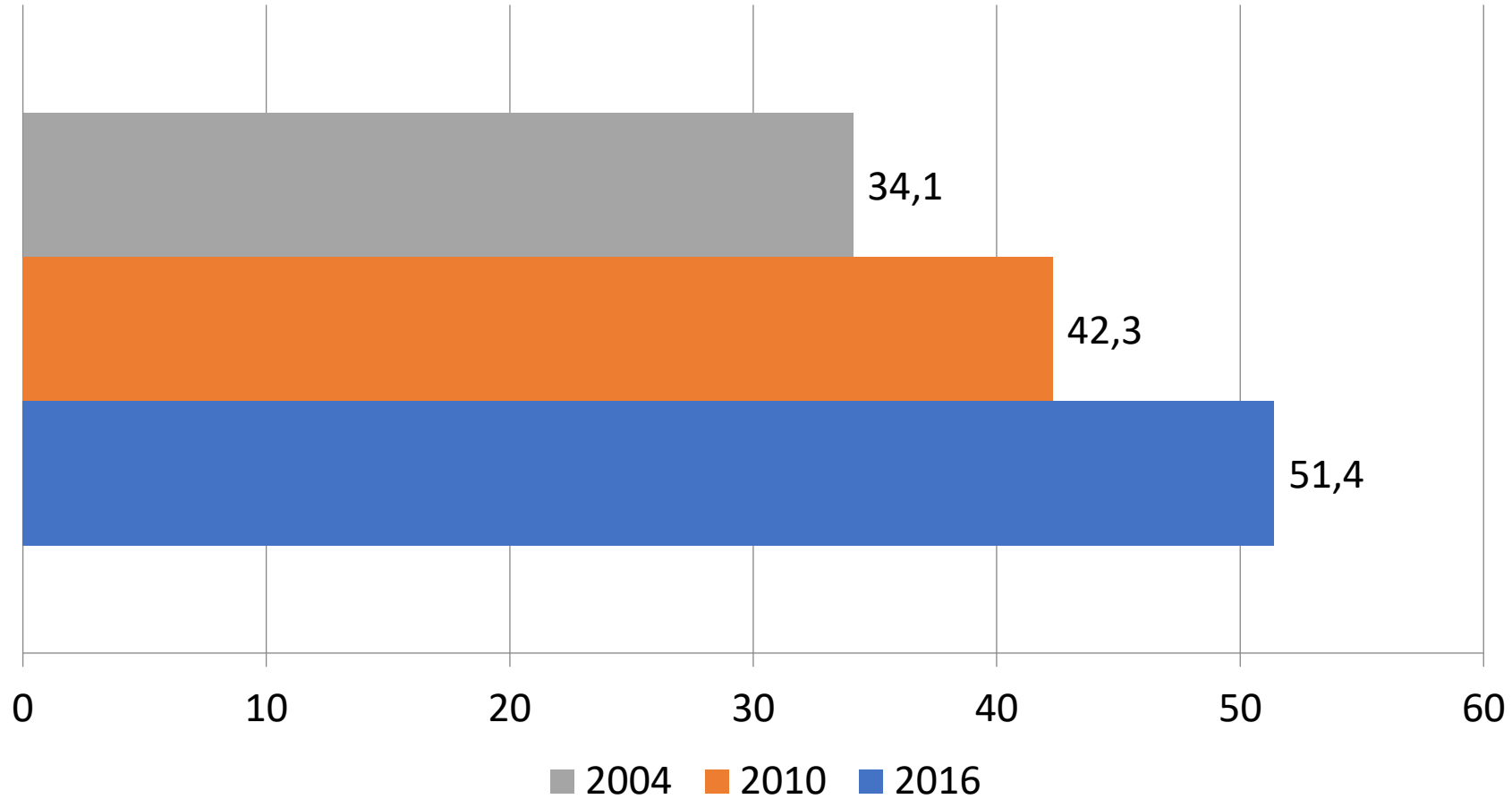
Nye former for frivilligt arbejde (??)

- Kollektiv (traditionel) frivillighed
 - Overvejende foreningsorganiseret
 - Medlemmer er frivillige
 - Udspringer af fælles mål, interesser og identitet
 - Man er frivillig for at fremme det fælles mål
 - Frivilligheden er en uadskillelig del af foreningen og demokratiet
- Rekvireret (event) frivillighed
 - Rekvireres til store event eller arrangementer (fx festivaler, DGI landsstævne)
 - Organiseres af professionel arrangør
 - Det frivillige arbejde er nødvendig ressource
 - Det frivillige arbejde er midlertidigt / ad hoc
- Individuel (refleksiv) frivillighed
 - Et personligt / individuelt engagement - bestemt af livssituation og biografi
 - Søger steder og rammer hvor man kan udfolde sit engagement (fx i en kommune eller digitalt)
 - Ikke afgørende hvilken organisationsform det foregår under
 - Den enkeltes personlige udbytte – om man får det godt af det – er meget afgørende

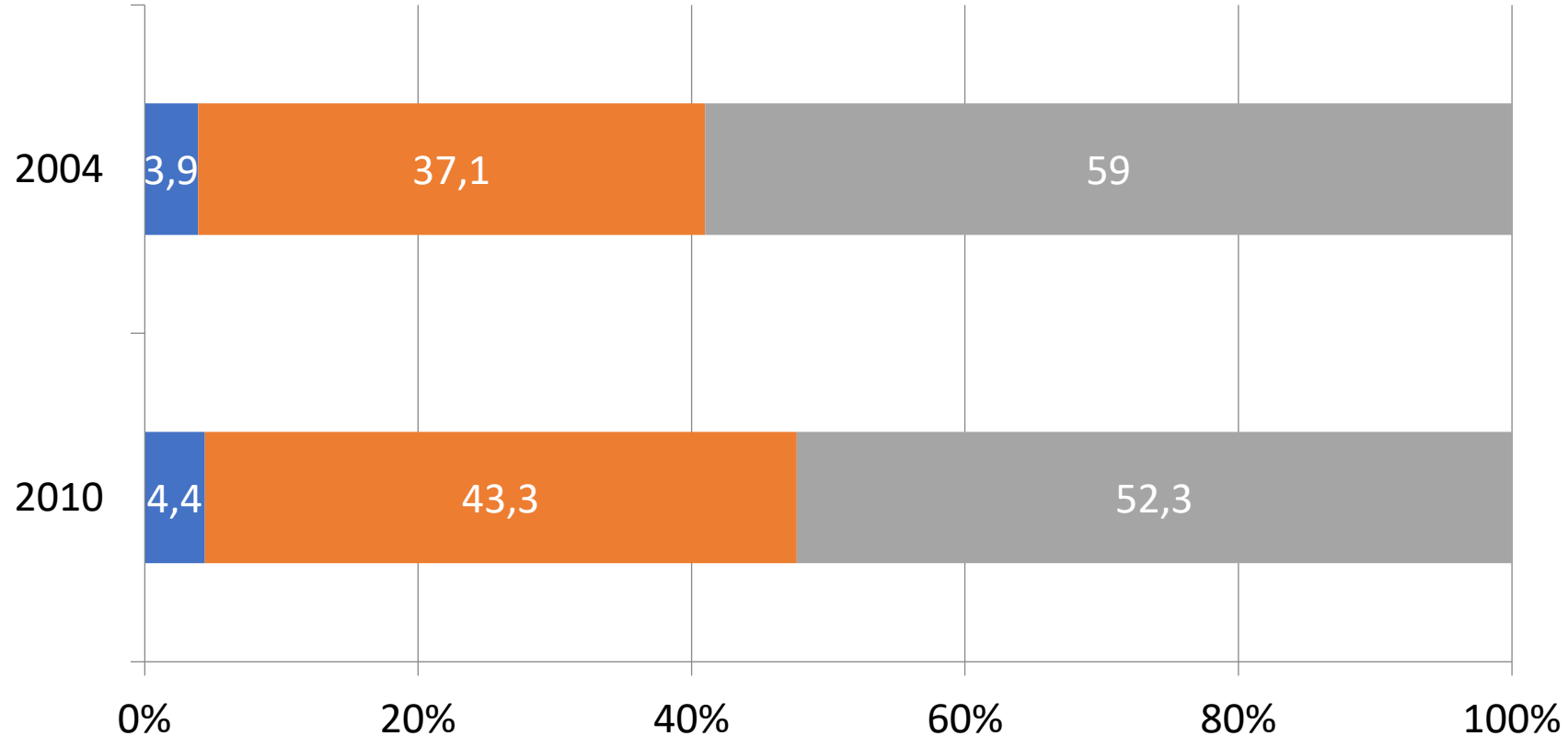
Foreningerne og de frivillige deri skabte store dele af det Danmark vi har i dag? Hvad skaber de frivillige i dag?

'Bevægelser'	Lokalsamfund
Andelsbevægelsen	Brugsforeninger, mejerier, slagterier mv.
Boligbevægelsen	De almennyttige boligområder
Arbejderbevægelsen	Kooperativer, aftenskoler (AOF) mv.
De frie skolars bevægelse	Friskoler, højskoler og efterskoler
Skytte- og gymnastikbevægelsen	Gymnastiksale, idrætsanlæg og idrætsforeninger
Den sociale og almennyttige 'bevægelse'	Børnehaver, plejehjem mv.
Lokalsamfundsbevægelse	Forsamlingshuse, frysehuse, vindmøllelaug

Andel af foreningerne som IKKE bygger på bestemte værdier, holdninger, ideologier og bevægelser af åndelig, politisk eller samfundsmæssig karakter

Meget få foreninger er i opposition til dominerende holdninger i samfundet (pct.)

Ibsen, Thøgersen og
Levinsen 2013

- Foreningen er i opposition til dominerende holdninger i samfundet
- Standpunkt midt imellem
- Foreningen er i overensstemmelse med gængse holdninger i samfundet

Får man det bedre af at
arbejde frivilligt?

Bliver man lykkelig af at arbejde frivilligt?

- Politisk har man talt for at bruge frivilligt arbejde som et middel til at styrke trivsel, helbred og arbejdsevne
 - dvs. at det er værdien af at arbejde frivilligt for den frivillige selv, man interesserer sig for
- Internationale studier har vist, at deltagelse i frivilligt arbejde kan fremme de frivilliges livstilfredshed og trivsel – især blandt ældre
- Hvad viser analyser af undersøgelser i Danmark?
 - Data fra seneste store frivillighedsundersøgelse fra 2020

Selvurderet livstilfredshed og helbred

Selvurderet livstilfredshed:

- 'Alt taget i betragtning – hvor tilfreds eller utilfreds er du med livet for tiden?'
- Skalaen går fra 1 til 10, hvor 1 svarer til meget utilfreds, og 10 svarer til meget tilfreds.

Selvurderet helbred

- 'Hvordan er dit helbred generelt?'
- Respondenten kunne svare 'meget godt', 'godt', 'rimeligt', 'dårligt' og 'meget dårligt'.

Arbejdet frivilligt inden for	Selvurderet livstilfredshed	Selvurderet helbred
Kultur	-	-
Idræt	-	Positiv
Fritid og hobbies	-	-
Uddannelse og skole	Negativ	-
Sundhed	-	-
Social hjælp	-	-
Miljø og natur	-	-
Bolig og lokalsamfund	-	Positiv
Fagligt arbejde	-	-
Rådgivning / juridisk hjælp	-	-
Politik	Negativ	-
Internationalt humanitært	Negativ	Positiv
Religion og kirke	-	-

ORGANISATORISK KONTEKST	Selvurderet livstilfredshed	Selvurderet helbred
Forening	-	-
Selvejende institution	-	-
Offentlig institution	-	-
Folkekirken	-	Positiv
Virksomhed	-	-
Uformel sammenhæng	-	-
TYPER AF FRIVILLIGE OPGAVER		
Bestyrelse, adm., politisk, mv.	-	-
Social støtte, rådgivning, vagt, information	-	Negativ
Undervisning, instruktion, holdledelse mv.	-	-
Praktiske opgaver	-	-

	Selvurderet livstilfreds	Selvurderet helbred
ANTAL ÅR SOM FRIVILLIG		
Ikke arbejdet frivilligt seneste år (ref.)		
0-1 år	-	-
2-5 år	-	-
6-10 år	-	Negativ
11-15 år	-	-
16 år og længere	Positiv	Negativ
TIMER OM ÅRET SOM FRIVILLIG		
Færre end 10 timer (ref.)		
10-29 timer	-	-
30-59 timer	-	Positiv
60-149 timer	-	Positiv
150 timer og mere	-	Positiv

Motivernes betydning

Selvurderet livstilfredshed er højere hos frivillige, der i høj grad er 'indre' motiveret

- 'At du har venner, som arbejder frivilligt'
- 'At du som frivillig kan gøre noget, som er vigtigt for lokalsamfundet'
- 'At du som frivillig deltager i et socialt fællesskab, som du kan lide'

Mens der ikke er en sammenhæng 'instrumentelt' motiveret frivilligt arbejde

- 'At du oplever et socialt pres for at deltage'
- 'At du kan lære mere om det, du arbejder med'
- 'At det er godt at have papir på, at man har arbejdet som frivillig'

Hvad fører til hvad?

Livstilfredshed

Frivilligt
arbejde

Hvad er konklusionen?

I Danmark er der kun svage sammenhænge mellem deltagelse i frivilligt arbejde og livstilfredshed og helbred

- Primært for dem, som arbejde meget frivilligt og har gjort det i mange år
- Primært for dem som er 'indre motiveret'
- Og noget af sammenhængen kan skyldes, at folk der har det godt er mere tilbøjelige til at engagere sig i frivilligt arbejde end folk der har det mindre godt

Hvad kan vi lære af dette?

- Frivilligt arbejde er ikke et let middel til større lykke. Det afhænger i højere grad af andre og vigtigere forhold
- Måske engagerer mange sig i frivillige opgaver,
 - fordi de er i en livssituation, som på den ene side går ud over livstilfredsheden, men på den anden side også fører til et engagement, fx
 - forældre der engagerer sig i deres børns skole og fritid
 - Borgere med sociale og sundhedsmæssige problemer
- Vi skal have mere fokus på, at det frivillige arbejde er
 - Meningsfuldt med et større sigte end den frivillige selv
 - Socialt
 - Vedvarende

Skal vi acceptere en højere
grad af professionalisering af
idrætsforeningerne?

Stigende professionalisering af idrætsforeninger?

- Større professionalisering i Danmark end i Schweiz
 - Flere foreninger i Danmark med fuldtidsansatte
 - Færre foreninger som mener, at foreningen kun skal fungere ved frivillig (68 pct. i Danmark mod 84 pct. i Schweiz)
- Løn til især instruktører er blevet normen inden for nogle idræts- og motionsformer (gymnastik, svømning mv.)
- Tydelig tendens til at frivillige i mange sammenhænge er 'ulønnede hjælpere' for professionelle
- Store idrætsforeninger, som har haft succes og er blev 'rollemodel', har en høj grad af professionalisering
- I forlængelse af større forventninger til bl.a. idrætsforeninger er der åbnet for en større professionalisering (både i holdningen dertil og i mulighederne derfor)

Behovet for en professionalisering

- Muliggør givetvis flere (og andre) aktiviteter i mange foreninger
- Kan være 'nødvendig' hvis foreningen vil tilbyde aktiviteter, som man ikke kan få frivillige til.
- Men det er valg, om foreningen vil det!

Professionaliserings betydning?

- Fører ikke nødvendigvis til færre frivillige, men de får typisk andre roller og bliver i højere grad 'hjælpere'
- Flere lønnede medarbejdere fører ikke automatisk til større faglig professionalisering
- Forskningen kan ikke påvise, at foreninger med lønnede medarbejdere i højere grad engagerer sig i
 - samskabelse med kommunale institutioner
 - udvikling af lokalsamfundet

Mere bevidst anerkende og arbejde på at udvikle forskellige typer af idrætsforeninger

Den frivillige forening

Den semi-frivillige forening

Den professionelle forening

